

ISO/PAS 28000

มาตรฐานการบริหารการรักษความปลอดภัยห่วงโซ่อุปทาน

กิตติพงษ์ จิรวังศ์
kitroj@yahoo.com

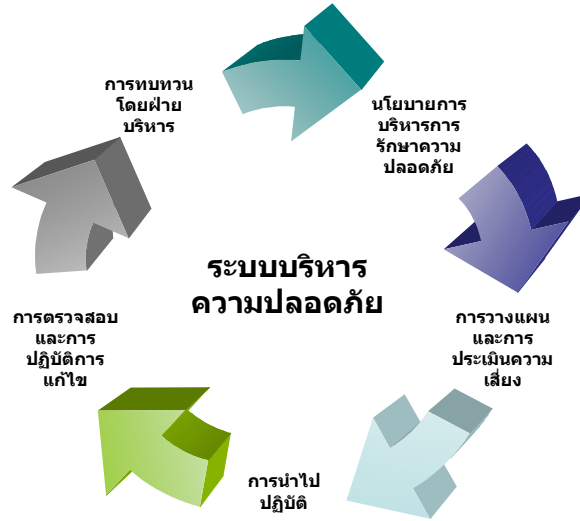
ในปัจจุบันบทบาทของการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain management) ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อธุรกิจต่างๆ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีผู้เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทานจำนวนมาก ตั้งแต่ ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้จัดส่ง ผู้ผลิต คลังสินค้า ผู้จัดจำหน่าย ผู้กระจายสินค้า ผู้ให้บริการ รวมไปถึงผู้บริโภค โดยมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรต่างๆ เหล่านี้ทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้า และส่งมอบไปยังแหล่งต่างๆ ได้ถูกต้องตามปริมาณ สถานที่และเวลาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด

ผลจากบทบาทและความสำคัญของห่วงโซ่อุปทาน ISO (The International Organization for Standardization) จึงได้ออกมาตรฐานสากล ISO/PAS 28000 ซึ่งเป็นมาตรฐานข้อกำหนดทางการบริหารการรักษความปลอดภัยของห่วงโซ่อุปทาน โดยประกาศใช้ครั้งแรกตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน 2005

มาตรฐาน ISO/PAS 28000 จะกำหนดแนวทางสำหรับองค์กรในการกำหนด นำไปปฏิบัติ ดูแลรักษา และปรับปรุงระบบบริหารการรักษความปลอดภัย รวมถึงลักษณะทางการรักษความปลอดภัย (Security aspect) โดยมีเป้าหมายเพื่อรับประกันความปลอดภัยให้กับห่วงโซ่อุปทาน ป้องกันบุคลากร สินค้า โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ รวมถึงการขนส่ง การป้องกันอุบัติเหตุ และการป้องกันผลกระทบที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ได้ในองค์กรระดับต่างๆ ทั้งขนาดเล็ก กลางและใหญ่ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมการผลิต การบริการ การจัดเก็บและขนส่ง และในทุกขั้นตอนของการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน

มาตรฐาน ISO/PAS 28000:2005 จะเป็นการผสมผสานแนวคิดในการบริหารกระบวนการของมาตรฐาน ISO9001:2000 และมาตรฐาน ISO14001:2004 รวมถึงแนวคิดการจัดการ PDCA (Plan-Do-Check-Action) รวมถึงข้อกำหนดในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการบริหารความเสี่ยงในมาตรฐาน ISO14001:2004

องค์ประกอบของระบบการบริหารการรักษาความปลอดภัย

รูปที่ 1 แสดงองค์ประกอบของการบริหารการรักษาความปลอดภัย

1. นโยบายการบริหารการรักษาความปลอดภัย

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรจะต้องกำหนดนโยบายการบริหารการรักษาความปลอดภัย โดยนโยบายจะต้อง

1. สอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กร
2. กำหนดแนวทางสำหรับการจัดทำวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และโครงการของการบริหารการรักษาความปลอดภัย
3. สอดคล้องกับการบริหารภาวะคุกคามและความเสี่ยงที่มีต่อการรักษาความปลอดภัย
4. มีความเหมาะสมต่อภาวะคุกคามที่มีต่อองค์กร
5. ระบุอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์การบริหารการรักษาความปลอดภัยโดยรวม
6. ครอบคลุมถึงความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการสอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และข้อกำหนดของหน่วยงานหรือสถาบันที่องค์กรเป็นสมาชิกอยู่
7. ได้รับการลงนามรับรองโดยผู้บริหารระดับสูง
8. มีการจัดทำเป็นเอกสาร นำไปปฏิบัติและดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ
9. ได้รับการสื่อสารไปยังพนักงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงผู้ที่ได้มีการจ้างงานและผู้มาติดต่อกับองค์กร (Visitor) เพื่อให้บุคคลต่างๆ ได้ตระหนักถึงความเกี่ยวข้องกับการบริหารการรักษาความปลอดภัย
10. ได้รับการทบทวนกรณีที่มีการควมรวมกิจการกับองค์กรอื่น หรือมีการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของธุรกิจซึ่งมีผลกระทบต่อความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารการรักษาความปลอดภัย

2. การวางแผนและการประเมินความเสี่ยงการรักษาความปลอดภัย

การประเมินความเสี่ยงของการรักษาความปลอดภัย

องค์กรจะต้องมีการชี้แจงและประเมินภาวะคุกคามด้านการรักษาความปลอดภัย และความเสี่ยงต่อการบริหารการรักษาความปลอดภัย โดยการประเมินจะต้องพิจารณาถึงโอกาสที่จะเกิดและผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

1. ภาวะคุกคามและความเสี่ยงต่อความเสียหายทางกายภาพ เช่น ความบกพร่องในหน้าที่การใช้งาน ความเสียหายรุนแรง ความเสียหายจากการก่อการร้าย หรือจากอาชญากรรม

2. ภาวะคุกคามและความเสี่ยงที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อม หรือความปลอดภัยขององค์กร
3. ภัยธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม ซึ่งส่งผลต่อการบริหารการรักษาความปลอดภัยและความไม่มีประสิทธิผลของอุปกรณ์
4. ปัจจัยที่นอกเหนือจากการควบคุมขององค์กร เช่น ความเสียหายของเครื่องจักรของผู้ส่งมอบภายนอก
5. ภาวะคุกคามและความเสี่ยงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความผิดพลาดจากการดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมาย หรือความเสียหายที่มีต่อชื่อเสียงหรือแบรนด์ขององค์กร
6. การออกแบบและการติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์เกี่ยวกับความปลอดภัย รวมถึงการทดแทน และการบำรุงรักษา
7. การบริหารและการสื่อสารข้อมูลและสารสนเทศ
8. ภาวะคุกคามต่อความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

ทั้งนี้จะต้องมีการพิจารณาผลของการประเมินและผลกระทบของการควบคุม เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและโครงการของการบริหารรักษาความปลอดภัย การพิจารณาข้อกำหนดสำหรับการออกแบบ ข้อกำหนดเฉพาะและการติดตั้ง การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ การระบุความต้องการในการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะ รวมถึงการพัฒนากระบวนการควบคุมการดำเนินงาน

ข้อกำหนดทางด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับทางด้านการรักษาความปลอดภัย

องค์กรจะต้องมีการกำหนด และสามารถเข้าถึงข้อกำหนดทางกฎหมาย รวมถึงข้อกำหนดอื่นๆ ที่องค์กรเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะการคุกคามและความเสี่ยงต่อการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้องค์กรจะต้องมีการดูแลข้อมูลให้ทันสมัย รวมถึงจะต้องมีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย และข้อกำหนดอื่นๆ ไปยังพนักงานและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ที่ได้มีการจ้างงาน (Contractors)

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และโครงการของการบริหารรักษาความปลอดภัย

องค์กรจะต้องทำการกำหนด วัตถุประสงค์การบริหารรักษาความปลอดภัย โดยจะต้องสอดคล้องกับ ความมุ่งมั่นขององค์กรในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อยู่ในรูปแบบที่สามารถวัดได้ และได้รับการสื่อสารไปยังพนักงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงผู้ที่ได้มีการจ้างงาน โดยจะต้องมีการทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจถึงความสอดคล้องตามนโยบายการบริหารรักษาความปลอดภัย

นอกจากนั้น จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายการบริหารรักษาความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกันกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายจะต้องมีรายละเอียดอย่างเหมาะสม มีการระบุลักษณะเฉพาะ สามารถวัดและทำให้สำเร็จได้ มีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ได้รับการสื่อสารไปยังพนักงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงผู้ที่ได้มีการจ้างงาน และได้รับการทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจถึงความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การบริหารรักษาความปลอดภัย

องค์กรจะต้องมีการกำหนดและดำเนินการในส่วนโครงการในการบริหารรักษาความปลอดภัยเพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยจะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้จะต้องมีการทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

3. การนำไปปฏิบัติ

โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบสำหรับการบริหารการรักษาความปลอดภัย

องค์กรจะต้องมีการจัดทำโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและโปรแกรมการบริหารการรักษาความปลอดภัย โดยจะต้องมีการจัดทำเป็นเอกสาร และมีการสื่อสารไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรจะต้องมั่นใจได้ว่าบุคลากรที่รับผิดชอบในการออกแบบ ดำเนินงาน และบริหารอุปกรณ์และกระบวนการ ด้านการรักษาความปลอดภัย มีคุณสมบัติที่เหมาะสมทั้งในส่วนของการศึกษา การฝึกอบรมและประสบการณ์ โดยองค์กรจะต้องกำหนดแนวทางในการสร้างให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีความตระหนักใน

1. ความสำคัญของการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานด้านการบริหารการรักษาความปลอดภัย
2. บทบาทและความรับผิดชอบในการดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายและระเบียบปฏิบัติงานด้านการบริหารการรักษาความปลอดภัย และข้อกำหนดในการเตรียมความพร้อมและการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน
3. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับการรักษาความปลอดภัยขององค์กรจากการปฏิบัติงาน

การควบคุมเอกสารและข้อมูล

ระบบเอกสารของการบริหารการรักษาความปลอดภัย จะประกอบด้วย

1. นโยบาย วัตถุประสงค์ และโครงการด้านการรักษาความปลอดภัย
2. คำอธิบายเกี่ยวกับขอบเขตของระบบบริหารการรักษาความปลอดภัย
3. คำอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของระบบบริหารการรักษาความปลอดภัย และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ รวมถึงการอ้างอิงถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง
4. เอกสาร รวมถึงบันทึกที่กำหนดไว้ว่าจะต้องมีโดยมาตรฐานสากลฉบับนี้
5. สิ่งที่ต้องพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมี เพื่อให้มั่นใจถึงความมีประสิทธิภาพในการวางแผน การดำเนินการ และการควบคุมกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะคุกคามและความเสี่ยงที่มีต่อการรักษาความปลอดภัย

องค์กรจะต้องกำหนดและดำเนินการในการควบคุมเอกสารต่างๆ รวมถึงข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้มั่นใจว่า

1. มีการจัดเก็บเอกสารฉบับปัจจุบันในสถานที่ต่างๆ และสามารถเข้าถึงได้บุคคลที่ได้รับอนุญาต
2. ได้รับการทบทวน ปรับปรุง และอนุมัติสำหรับการใช้งานอย่างเพียงพอและเหมาะสมเป็นระยะๆ โดยบุคคลที่มีอำนาจดำเนินการ
3. เอกสารที่ยกเลิกการใช้งานแล้ว จะต้องถูกนำออกจากจุดใช้งาน หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อป้องกันการนำมาใช้งานโดยไม่ตั้งใจ
4. เอกสาร ข้อมูลและสารสนเทศ ได้รับการจัดเก็บดูแลรักษาตามกฎหมาย หรือจัดเก็บเพื่อเป็นฐานความรู้ขององค์กร

การควบคุมการปฏิบัติงาน

องค์กรจะต้องมั่นใจได้ว่าการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ ได้รับการดำเนินการภายใต้สภาวะที่กำหนด โดย

1. กำหนดแนวทางในการควบคุมสถานการณ์ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงาน

- ประเมินภาวะคุกคามที่เกิดจากกิจกรรมห่วงโซ่อุปทานต้นน้ำ (Upstream supply chain) และทำการควบคุม เพื่อบรรเทาผลกระทบที่มีต่อทั้งองค์กร และผู้ปฏิบัติงานในห่วงโซ่อุปทานปลายน้ำ (Downstream supply chain)
- กำหนดและดูแลรักษาข้อกำหนดสำหรับสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยและการสื่อสารกับผู้ส่งมอบและผู้รับจ้างช่วง

ระเบียบปฏิบัติงาน จะต้องครอบคลุมถึงการควบคุมสำหรับการออกแบบ การติดตั้ง การปฏิบัติงาน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการปรับเปลี่ยนรายการที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นต้น รวมถึงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการทำงานและกิจกรรมการบริหารการรักษาความปลอดภัย องค์กรจะต้องพิจารณาถึงภาวะคุกคามและความเสี่ยงที่มีต่อการรักษาความปลอดภัยก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

การจัดเตรียมป้องกันเหตุฉุกเฉิน การตอบสนองและการแก้ไขสถานการณ์

องค์กรจะต้องมีการระบุโอกาสที่จะเกิดเหตุร้าย หรือสถานการณ์ฉุกเฉินทางด้านการรักษาความปลอดภัย การตอบสนอง รวมถึงการป้องกันและการบรรเทาผลที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้แผนงานและระเบียบปฏิบัติงานจะต้องครอบคลุมถึงข้อมูลที่จะต้องมีการจัดเตรียม รายการอุปกรณ์เครื่องมือและบริการ ทั้งในระหว่างและภายหลังจากเกิดเหตุร้าย นอกจากนี้ องค์กรจะต้องมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ ถึงความมีประสิทธิภาพของแผนงานและระเบียบปฏิบัติงานในการจัดเตรียมป้องกันเหตุฉุกเฉิน การตอบสนองและการแก้ไขสถานการณ์

4. การตรวจสอบและการปฏิบัติการแก้ไข

การวัดและการเฝ้าติดตามผลการปฏิบัติงาน

องค์กรจะต้องมีการเฝ้าติดตามและการวัดผลการปฏิบัติงานของระบบบริหารการรักษาความปลอดภัย โดยจะต้องมีการพิจารณาถึงภาวะคุกคามและความเสี่ยงที่มีต่อการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้การเฝ้าติดตามและการวัดจะประกอบด้วย

- การวัดทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
- การเฝ้าติดตามนโยบาย วัตถุประสงค์และโครงการของการบริหารการรักษาความปลอดภัย
- การวัดผลการปฏิบัติงานเชิงก้าวหน้า โดยการเฝ้าติดตามความสอดคล้องตามโครงการของการบริหารการรักษาความปลอดภัย เกณฑ์การควบคุมการปฏิบัติงาน และข้อกำหนดทางกฎหมาย รวมถึงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ
- การวัดผลการปฏิบัติงานจากผลที่เกิดขึ้น โดยการเฝ้าติดตามความเสี่ยง ความบกพร่อง เหตุร้ายแรง ความไม่สอดคล้อง (รวมถึงการแจ้งเตือนถึงความผิดพลาด) และความไม่มีประสิทธิภาพอื่น ๆ ของความสามารถระบบบริหารการรักษาความปลอดภัย
- ข้อมูลที่ทำให้การบันทึก และผลของการวัดและการเฝ้าติดตาม การวิเคราะห์การแก้ไขและการป้องกัน ในกรณีที่มีการใช้เครื่องมือในการวัดและการเฝ้าติดตาม องค์กรจะต้องทำการสอบเทียบและบำรุงรักษาเครื่องมืออื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ องค์กรจะต้องมีการประเมินและป้องกัน โดยการระบุความบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงค้นหาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็น ความผิดพลาด รวมถึงการแจ้งเตือนถึงความผิดพลาด เหตุร้ายแรง และสถานการณ์ฉุกเฉิน จากนั้นทำการบรรเทาผลที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาด เหตุร้าย หรือความไม่สอดคล้องนั้น ๆ

ในการปฏิบัติการแก้ไขและการป้องกัน ซึ่งเป็นการขจัดสาเหตุของความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้นและที่อาจจะเกิดขึ้น จะต้องเหมาะสมกับความสำคัญของปัญหาและการบริหารการรักษาความปลอดภัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะคุกคามและความเสี่ยงที่เกิดขึ้น องค์กรจะต้องดำเนินการและบันทึกการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติการแก้ไขและการป้องกัน รวมถึงจะต้องมีการฝึกอบรมตามความจำเป็นด้วย

การตรวจประเมิน (Audit)

องค์กรจะต้องจัดให้มีการตรวจประเมินระบบการบริหารการรักษาความปลอดภัยเพื่อพิจารณาว่าระบบบริหารการรักษาความปลอดภัยมีความสอดคล้องตามข้อกำหนด ได้รับการนำไปปฏิบัติและดูแลรักษาอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิผลตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของการบริหารการรักษาความปลอดภัย

5. การทบทวนโดยฝ่ายบริหารและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ฝ่ายบริหารขององค์กรจะต้องทำการทบทวนถึงความเหมาะสม ความเพียงพอ และความมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องของระบบบริหารการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดขึ้น รวมถึงโอกาสในการปรับปรุงและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้สิ่งที่จะต้องนำมาทบทวน จะประกอบด้วย

1. ผลของการตรวจประเมินและการประเมินความสอดคล้องตามข้อกำหนด และข้อกำหนดอื่นๆ ที่องค์กรมีความเกี่ยวข้อง
2. การสื่อสารจากหน่วยงานภายนอกองค์กร รวมถึงการร้องเรียนที่เกิดขึ้น
3. ผลการปฏิบัติงานด้านการรักษาความปลอดภัยขององค์กร
4. ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
5. สถานะของการปฏิบัติการแก้ไขและการป้องกัน
6. การติดตามผลจากการทบทวนในครั้งก่อน
7. การเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพัฒนาในกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัย
8. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงงาน

ผลที่ได้จากการทบทวนโดยฝ่ายบริหารจะประกอบด้วยการตัดสินใจและการดำเนินการ ในการเปลี่ยนแปลงนโยบายความปลอดภัย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่นๆ ของระบบบริหารการรักษาความปลอดภัย รวมถึงการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

จากที่ได้อธิบายมาจะเห็นได้ว่ามาตรฐาน ISO/PAS 28000 เป็นข้อกำหนดการบริหารการรักษาความปลอดภัยห่วงโซ่อุปทาน ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาระบบการบริหารงานในการสร้างความปลอดภัยภาพและประสิทธิผลของระบบการรักษาความปลอดภัยของห่วงโซ่อุปทาน โดยในส่วนของเทคนิคและวิธีการในการรักษาความปลอดภัยของห่วงโซ่อุปทาน จะไม่ได้กล่าวในมาตรฐานฉบับนี้ แต่จะมีการกำหนดเป็นมาตรฐานอื่นๆ ตามแต่ประเภทของกิจกรรมและรูปแบบการขนส่ง

มาตรฐานฉบับนี้สามารถขอการรับรองได้เช่นเดียวกับมาตรฐานระบบบริหารอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ISO9001 หรือ ISO14001 ซึ่งจะเป็นการรับรองโดย Certification body (CB) ดังนั้นหากหน่วยงานใดมีความสนใจในการขอการรับรอง สามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ Certification body ชื่อนำได้

